

ספר

נאמר מינים

פרשת נשא

מאת

הרב הגאון החסיד

ר' אברהם יוסף פסח (פסחוביץ)

זצ"ל

יו"ל ע"י נכדי המחבר

א) והביא האיש את אשתו וגו', כי מנחת הנאות היא וגו'. ופירש"י ז"ל מעוררת עלי' שתי קנאות, קנאת המקום, וקנאת הצעל עכ"ל. ולכאורה מדוע כתבה התורה דוקא בזו העזירה שמעוררת עלי' קנאת המקום ג"כ, ולא כתבה זאת בשארי עזירות ג"כ, ויתכן לומר שחז"ל הקדושים רמוזו בדצריהם הקדושים דצרים מפליאים, כי עם ישראל נקראים אלל הקצ"ה אשה, וכן צמדבר רצה^א פרשה ט' פסקא מ"ד מצואר, רצון פתרו קרייה צמעשה

העגל, איש זה הקצ"ה שנקרא איש, שנאמר ה' איש מלחמה", כי תשטה אשתו אלל ישראל" כו', והם נקראו אשתו, שנאמר "והי' ציוס ההוא נאם ה' תקראו" וגו', וכה"א "וקדשתם היום ומחר", "קדושים תהיו" כו', ועיין ציומא^ב ד' נ"ד ע"א ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה, ועיין צרש"י ז"ל וצמהרש"א שם, והקצ"ה קורא את ישראל עמי, מקבלת התורה ואילך, כי הם חלק ונחלת ה', וכן מצואר צפתיחה למדרש רות^ג פסקא א' על

^א במדבר ט' מ"ה: דבר אחר, כי תשטה וגו' (במדבר ה, יב), רבנין פתרין קריה במעשה העגל, (במדבר ה, יב): איש, זה הקדוש ברוך הוא שנקרא איש, שנאמר (שמות טו, ג): ה' איש מלחמה. (במדבר ה, יב): כי תשטה אשתו, אלל ישראל, שסרו מאחריו, כמה דתימא (שמות לב, ח): סרו מהר, ומתרגמינן סטו בפריע, והם נקראו אשתו, שנאמר (הושע ב, יח): והיה ביום ההוא נאם ה' תקראי וגו', וכן הוא אומר (שמות יט, י): וקדשתם היום ומחר, (ויקרא יט, ב): קדשים תהיו. (במדבר ה, יב): ומעלה בו מעל, זו מעילת עבודת כוכבים, כמה דאת אמר (במדבר ה, לא, טז): למסר מעל בה' על דבר פעור. (במדבר ה, יג): ושכב איש, זה אהרן, שעשה להם את העגל:

^ב יומא נ"ד. תניא נמי הכי: "ויראו ראשי הבדים", יכול לא יהו זזין ממקומן — תלמוד לומר: "ויראו הכי הבדים", יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין — תלמוד לומר: "ולא יראו החוצה". יהא כיצד? דוחקין ובולטין ויוצאין בפרוכת, ונראין כשני דדי אשה, שנאמר: "צרור המור דודי לי בין שדי ילין". יאמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולין לרגל, מגללין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להן: ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה:

וברש"י שם ד"ה הכרובים: מדובקין זה בזה ואחוזין ומחבקינן זה את זה כזכר החובק את הנקבה: ובח"א שם ד"ה הכרובים: שהיו מעורין זב"ז כו'. בפ' המוכר פירות פליגי ר"י ור"א ח"א פניהם איש אל אחיו וח"א פניהם לבית ולמ"ד פניהם איש אל אחיו הא כתיב פניהם לבית כאן כשעושין רצונו של מקום כאן באין עושין רצונו של מקום ונראה דהך דהכא אתיא כוותיה ואין לחלק בין כרובים של משה ובין של שלמה כדמוכח התם ובשעה שהיו עושין רצונו של מקום היו מגללין להם לעולי רגל חבתן לפני המקום היינו כרובים של משה והא דאמר' לקמן דגם בשלא היו עושין רצונו של מקום כשבאו נכרים להיכל ראו הכרובים מעורין כו' כבר כתב בזה הריטב"א בשם הרא"ם דגם זה בנס היה לרעה לגלות ערותם:

^ג רות רבה פתיחתא: ויהי בימי שפט השפטים (רות א, א), רבי יוחנן פתח ואמר (תהלים נ, ז): שמעה עמי ואדברה, אמר רבי יוחנן אין מעידין אלא בשומע. רבי יודן ברבי סימון אמר, לשעבר היו קרויין ישראל כשאר

פסוק "שמעה עמי ואדברה" כו', ר' יודן צר סימן אמר לשעבר היו קרויין לישראל כשאר כל האומות סבתא ורעמה וסבתכא, מכאן ואילך אין נקראין אלא עמי כו', והמפרשים נלאו לפרש דברי המדרש אלו.

אכן נראה לפרש ע"פ דברי המד"ר תולדות פרשה ס"ג פיסקא ז' על פסוק "ולאוס מלאס יאמץ", ר' חלבו אמר ע"כ קרויין סבתא ורעמה וסבתכא, מינך יקימון יהודיאן וארמאין, פי' שישראל לא נוכל לקרוא אותם עם, כמו שאר האומות, ויהיו באומות העולם עם עם ישראל ע"א אומות, אלו כמו אלו, אכן התורה הקדושה באה לומר שכל השצעים אומות בכללם נקראים כנגד ישראל, רק כמו אומה אחת לצדה, ועם

ישראל לצדו ג"כ אומה אחת, עם ה', וכמו שנתבאר ג"כ צמד"ר פרשת לך על פסוק "ויגד לאזרם העצרי", ר' יהודה אומר כל העולם כולו מעצר אחד, והוא מעצר אחד, פי כנ"ל שכל הע' אומות בכללם אינם נחשבים לשצעים אומות רבים, אלא שעומדים מעצר אחד, ואזרהם אצינו ע"ה לצדו עומד צעזר השני כנגד כל האומות, מטעם זה האמור, כי צניו לצדו נקראים עם ה', וכמו שמבואר ג"כ צמד"ר צמדצ"ר פ"א פיסקא ד' כך האוה"ע נמשלו כתבן וכקש וכו', שאין להקצ"ה הנייה מהם, שנאמר "כל הגוים כאין נגדו", אצל ישראל יש להקצ"ה הנייה מהם, קורין שמע ומתפללים, ומברכין שמו של ממ"ה הקצ"ה כו'.

כל האמות (בראשית י, ז): סבתא ורעמא וסבתכא, מכאן ואילך אין נקראין אלא עמי: שמעה עמי ואדברה, מאין זכיתם שתקראו עמי, מואדברה, ממה שדברתם לפני בסיני ואמרתם (שמות כד, ז): כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע:

^ד במדב"ר א' ד' בטנך ערמת חטים, נמשלו ישראל כערמה של חטים, מה החטים הללו נכנסות לאוצר במנין, כך אמר הקדוש ברוך הוא שיהיו ישראל נמנים בכל שעה, לכך נאמר: בטנך ערמת חטים, אבל התבן והקש אינן נמנים ולא נמדדין, כך אמות העולם נמשלו כתבן וכקש, שנאמר (תהלים פג, יד): כקש לפני רוח, וכן (עובדיה א, יח): ובית עשו לקש, למה, שאין להקדוש ברוך הוא הניה מהם, שנאמר (ישעיה מ, יז): כל הגוים כאין נגדו, אבל ישראל יש להקדוש ברוך הוא הניה מהם, קורין שמע, מתפללין ומברכין שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בכל יום, לפיכך נמנים בכל שעה, לכך נמשלו כחטים, שנאמר: בטנך ערמת חטים:

וזה כוונת דברי המדרש רות הנ"ל לשעבר היו קורין לישראל כשאר כל האומות, פי' קודם קבלת התורה, לא הי' עוד מעלה זו לישראל שיהיו נחשבים לפני הקב"ה כנגד כל האומות בכללם, מכאן ואילך אין נקראין אלא עמי, פי' מקבלת התורה ואילך, נדלין ישראל מכל שאר אומות בכללם, וכל האומות עומדים בעבר אחד, וישראל בעבר אחד, מיוחדין להיות עבדים להקב"ה, ואמר עוד המדרש מאין זכותם שתקראו עמי מ"ואדברה", מה שדברתם לפני צסיני ואמרתם "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע", והגם שעוד צמארים קרא הקב"ה את ישראל עמי, "שלא עמי ויעצדוני", אצל מגיד מראשית אחרית, ידע שישראל יאמרו בקבלת התורה נעשה ונשמע, וכן כתבו התוס' צע"ז ד' ה' ע"א ד"ה צסס הר"ר אלחנן דנשמות ישראל

ושל גוים אינן צאור אחד של נשמות, אלא של ישראל לצדן, ושל גוים לצדן, יעיי"ש, ונשמות ישראל נקראים אצל הקב"ה עמי. ותוה"ק מלמדת אותנו מה גרמה סוטה זו, שמעוררת שתי קנאות, קנאת המקום וקנאת הצעל, כי אשה שזנתה תחת צעלה, עשתה צמעשי' הרעים שיפקוד הקב"ה מעשיהם של ישראל ג"כ, כי נקראו אשתו כנ"ל, וצוה יש להצין שנקראת מנחתה, מנחת זכרון מזכרת עון, ועיין באוה"ח הקדוש שהקשה למה הולך לזכרון, ופי' פירוש עמוק מפנימיות התורה יעיי"ש, ולפי האמור י"ל עוד טעם, כי הקב"ה חפץ חסד הוא, ורצה להעביר את קנאת המקום מישראל, אשר זו היתה מעוררת, ע"י מנחה זו, ולהטיל על הסוטה את כל העונש, מלצד קנאת הצעל, עוד קנאת המקום אשר היתה מעוררת.

י"ע"ז ה. ד"ה אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף: וא"ת מ"מ יכלו ע"י עובדי כוכבים שיהו מולידיים ואומר הר"ר אלחנן דנשמות של ישראל ושל עובדי כוכבים אינן בגוף א' והא דאמר (שבת ל:) עתידה אשה שתלד בכל יום לימות המשיח שמא י"ל גוף חדש ונשמות חדשות יהיו:

ויש לתרץ בזה קושית המפרשים לר' אליעזר צ"ר יוסי שאמר בזבחים ד' מ"ז ע"א שמעתי שהזעלים מפלגין, ואם אמרי' דפיגול יכול להיות במחשבה לצדה, בלא דבור, הי' יכולה הסוטה לפגל את מנחתה, ולא יצדקו לה המים, ולפי האמור י"ל שהזעלים יכולים לפגל דוקא במנחה שצאה לטובת הזעלים, אבל במנחה זו של סוטה שצאה למזכרת עונה, ולהטיל עלי' את כל העונש, אינה נקראת לענין פיגול, זעלים של מנחה, והגם שהתורה קראה

את המנחה, מנחתה, מ"מ י"ל שנקראת מנחתה, רק לזה צמה שהוא לרעתה, אבל לא לפגל, וק"ל, וי"ל עוד טעם שמנחתה הוא משל שעורים, וחז"ל אמרו שעשתה מעשה צהמה, וקרצנה מאכל צהמה, כי נקראת מנחתה, שמא לא זנתה, "ונקתה ונזרעה זרע", ויהא מנחה זו לטוב לה, ואם אולי זנתה ע"ז אמרה תורה שקרצנה יהא מן השעורים מאכל צהמה, לרעתה, להטיל עלי' את כל העונש כנ"ל.

(ב) ויהי ציוס כלת משה להקים את המשכן וגו', וזרש"י ז"ל כלת כתיב, אותו היום שהקימו ישראל את המשכן, נעשו ישראל ככלה הנכנסת לחופה כו', ע"כ, ולכאורה קשה, הא צמסנה סוף תענית ד' כ"ו ע"צ מצואר על פסוק "לאינה וראינה צנות ציון צמלך שלמה" וגו', ציוס חתונתו זה מתן תורה, וציוס שמחת לבו זה צנין צית המקדש שיצנה צצ"א, וא"כ להיפך הוא, שציוס הקמת המשכן היתה שמחת לבו של הקצ"ה, ולא ציוס חתונתו, דזאת היתה ציוס מתן תורה, וכן מצואר עוד צמס' מגילה ד' י' ע"צ על פסוק "ויהי ציוס השמיני", ותניא אותו היום היתה שמחה לפני הקצ"ה, כיוס שנצראו צו שמים וארץ כו', הרי דצנין ציהמ"ק הוא שמחת לבו, ומתן תורה היתה יוס חתונתו, וכן

צמד"ר' ויקרא פרשה כ' פסקא י' מצואר דהר סיני נקרא שמחת צתו, וציוס הקמת המשכן נקרא שמחת לבו של הקצ"ה יעיי"ש.

ואפילו לפי פירש"י ז"ל שם צתענית זה מתן תורה, יוס הכיפורים שניתנו צו לוחות האחרונות יעיי"ש, אצל לומר דציוס הקמת המשכן יהא נקרא ציוס חתונתו, לומר שישראל נעשו ככלה הנכנסת לחופה, מאן דכר שמי', ומ"ט כתב רש"י ז"ל אותו היום כו' נעשו ישראל ככלה הנכנסת לחופה.

אכן י"ל דהנה התחתנות איש ואשה, ע"כ צאה ע"י התקרבות של שניהם, חצת איש לאשתו, וחצת אשה לצעלה, ואמת הוא דציוס חתונתו זה מתן תורה כמצואר צמסנה תענית הנ"ל, ואז התקרצ הקצ"ה לישראל, וישראל להקצ"ה,

ו' ויק"ר כ' י' במדבר סיני, אמר רבי מאיר וכי במדבר סיני מתו, אלא מלמד שמהר סיני נטלו אפופסין שלהם למיתה. משל למלך שהיה משיא בתו ונמצא בשושבינה דבר של שמצה, אמר המלך אם הורגו אני עכשיו אני מערבב שמחת בתי, אלא למחר שמחתי באה והוא טב בשמחתי ולא בשמחת בתי. כך אמר הקדוש ברוך הוא אם אני הורגן עכשיו הריני מערבב שמחת בתי, למחר שמחתי באה. בתי זו התורה, הדא הוא דכתיב (שיר השירים ג, יא): ביום חתנתו וביום שמחת לבו, ביום חתנתו זה הר סיני, וביום שמחת לבו זה אהל מועד:

מאהבת הקצ"ה, כמ"ש שצת ד'
פ"ח ע"צ עלובה כלה שזינתה צתוך
חופתה, והקלקול של אהבת רעים,
היתה עיקרה צאה מחמת ישראל,
ורק אז לפי שעה, ומאד הכלה
להחתן צאה השצתות אהבה, אבל
הקצ"ה לא ציטל אהבתו לישראל,
לא אז ולא לעולם.

וי"ל דזה פי' של נעשה ונשמע, כי
נשמע הוא השפעת אהבה, מה
שהקצ"ה אהב את ישראל, וישראל
היו מוכנים לשמוע ולקבל אהבה זו,
והוא צחי' תושב"כ, ונעשה הוא
אהבת ישראל לאציהם שצשמים,
והוא צחי' תושב"ע"פ, התעוררות
התחתונים, ומגודל אהבה של ישראל
להקצ"ה, היו עוד מקדימין נעשה
לנשמע, לכן מגדילין חז"ל עד למאד
מה שהיו ישראל מקדימין נעשה
לנשמע, כי צזה הראו ישראל
אהבתם הגדולה, להקצ"ה, והצן,
ואמרו חז"ל אצדתם נעשה, הזהרו

כמבואר צמד"ר סוף ואתחנן, אתה
מוצא לא פתח הקצ"ה צסיני אלא
צדבר זה, אמר להם "שמע ישראל"
"אנכי ה' אלקיך", נענו כולם ואמרו
"ה' אלקינו ה' אחד", ומשה אמר
צשכמל"ו, והוא כנ"ל ששניהם
צביכול התקרצו עצמם זל"ז.

ואבת הקצ"ה לישראל, הוא אהבה
שאינה פוסקת, ומעולם לא נתק
הקצ"ה אהבתו מאתנו, והוא לעולם,
כמ"ש "אהבתי אתכם אמר ה'
וגו', צלי תנאי וגבול, כמ"ש
צצרכותיו של צלעם, "לא איש אל
ויכוצ" וגו', "לא הציט חון ציעקצ"
וגו', "ה' אלקיו עמו ותרועת מלך
צו", לשון חצה ורעות, כמו
שפירש"י ז"ל שם, כי הוא אהבה
עצמיות, אהבת אצ לצן, שאינה
תלוי' צשום דבר, וגם צלא השתנות
כלל, והתרחקות אשר הי' אח"כ,
היתה צאה צגדר ישראל, כי המה
חטאו, והתרחקו עצמם מכצביכול
ית"ש, והמה קלקלו והתרחקו

במדבר כ"ג א ד"ה ותרועת מלך בו: לשון חבה ורעות, כמו (שמואל ב ט"ו) "רעה דוד"
אוהב דוד, (שופטים ט"ו) "ויתנה למרעהו", וכן תרגם אנקלוס "ושכינת מלכהון בינהון":

צנשמע, כי אהבה זו של הקב"ה לישראל אינה פוסקת לעולם.

ובאמת עשו ישראל תשובה על חטאם, כמ"ש חז"ל לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה אלא להורות תשובה לרבים ותשובתם נתקבלה, וזוה להם הקב"ה על מלאכת המשכן, כמ"ש "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ונטהרו מחטאם, ותקנו את אשר קלקלו, וכמו של חטאו, ונתעורר מחדש אהבה ישנה, אהבת דודים של אהבת נעורים, וציוס הקמת המשכן חזרו ישראל למדריגתם הישנה, ונעשו ככלה הנכנסת לחופה, והיתה שמחה לפניו במרום, מה שהיו ישראל מעוררים מחדש, אהבה נסתרת אשר בקרצם, ושפיר פירש"י ז"ל שם בתענית, ציוס חתונתו זה מתן תורה, יום הכפורים שנתנו בו לוחות האחרונות, ועיין במהרש"א שם, כי ציוס הכפורים אשר אמר הקב"ה "קלחתי כדצריך", נעורר אז אהבת

ישראל להקב"ה, וציוס הקמת המשכן נגמרה אהבה זו, ונעשו ככלה הנכנסת לחופה.

ובזה יש לפרש "שחורה אני ונאווה", ופרשו חז"ל, הוצא צרש"י ז"ל שיר השירים שם, אם יש צי עון העגל, יש צי כנגדו זכות קבלת התורה, ולכאורה הא מעשה העגל הי' אחר מתן תורה אשר קלקלו בחטא זה, כמ"ש חז"ל עלובה כלה כו', והיו לריכים חז"ל יותר לומר ונאווה צמעשה המשכן, שזאת היתה תיקון על חטא העגל, אכן חז"ל באו להראות שגם מתן תורה לא קלקלו ישראל בחטאם, ויש להם תמיד זכות של מתן תורה, כי אהבת הקב"ה לישראל, אשר היתה מאז בשעת נתינת התורה, לא נשתנה על לעולם, וכמ"ש "זכרתי לך חסד נעוריק, אהבת כלולותיך" וגו', והקב"ה יטע בלבנו אהבתו ויראתו, אמן!